

DARNUS VARTOJIMAS LIETUVOS TURIZMO PASLAUGŲ SRITYJE

Vilnius

2010-01-21

Dr. Rima Jakytė

NACIONALINĖ DARNAUS VYSTYMOŠI STRATEGIJA

Lietuvos darnaus vystymosi strateginiai prioritetai ir principai išdėstyti atsižvelgiant į nacionalinius Lietuvos interesus, savitumą, atnaujintos ES darnaus vystymosi strategijos prioritetus, kitų programinių dokumentų nuostatas.

Strategijoje suformuluoti du nauji prioritetai – **tausojantis vartojimas ir vystomasis bendradarbiavimas**

TAUSOJANTIS VARTOJIMAS

Ilgalaikiai tikslai – augant bendram gaminių ir **paslaugų** vartojimui, pasiekti, kad didėjantis vartojimas neprastintų aplinkos būklės, pirmenybę teikti palankioms aplinkai paslaugoms ir gaminiams, kurių gamybai ir eksploatavimui sunaudojama kuo mažiau energijos ir kitų gamtos išteklių, nenaudojama toksinių medžiagų, kurie daro kuo mažesnę neigiamą poveikį aplinkai per visą būvio ciklą.

Ilgalaikiai uždaviniai

- pasiekti, kad aplinkai palankūs (žalieji) pirkimai apimtų visą viešąjį sektorių ir atitiktų pirmaujančių šioje srityje ES valstybių lygį;
- skatinti individualius palankius aplinkai (žaliuosius) pirkimus ir ekologiškų produktų vartojimą;
- teikti perkančiosioms organizacijoms ir visuomenei metodinę pagalbą žaliųjų pirkimų klausimais;
- pasiekti, kad **valstybės ir savivaldybių institucijos ir įstaigos** laikytųsi tausojančio vartojimo standartų.

TAUSOJANTIS VARTOJIMAS

Trumpalaikiai tikslai – ištirti vartotojų vertybines nuostatas, vartojimo įpročius ir elgseną, nustatyti palankesnio aplinkai vartojimo prioritetus, sukurti ir pradėti įgyvendinti tausojančio vartojimo politiką, pagrįstą produktų ir paslaugų, darančių kuo mažesni neigiamą poveikį aplinkai, vartojimu.

Trumpalaikiai uždaviniai

- atlikti vartotojų vertybinių nuostatų, įpročių ir elgsenos tyrimus, nustatyti palankesnio aplinkai vartojimo prioritetus;
- skatinti gamintojus plėsti gaminių, turinčių ES ir / ar Lietuvos ekologinį ženklą, gamybą.

TURIZMAS

Ilgalaikiai tikslai – įgyvendinti darnaus vystymosi principus, planuojant ir vykdant **teritorinę turizmo plėtrą**, įgyvendinant turizmo **infrastruktūros projektus** nacionaliniu ir savivaldybių lygmenimis.

Pagrindiniai ilgalaikiai uždaviniai yra šie:

- ▶ didinti turizmo paslaugų apimtį ir įvairovę, plėtoti turizmo ir rekreacijos infrastruktūrą, geriau naudoti šalies regionų gamtos ir kultūros savitumą, etnokultūros vertybes;
- ▶ tobulinti šalies turizmo ir rekreacijos valdymo, planavimo ir rėmimo sistema, teikti pirmenybę kultūrinio, ekologinio, aktyvaus poilsio ir sveikatingumo turizmo plėtrai, skatinti šią veiklą, pirmiausia remti projektus, užtikrinančius aplinkos kokybės išsaugojimą, racionalų rekreacinių išteklių naudojimą;
- ▶ sukurti moksliskai pagrįstas turizmo išteklių tyrimo, rinkos stebėsenos, žmogiškųjų išteklių ugdymo sistemas, leisiančias veiksmingai plėtoti turizmo sektorių ir aktyviai formuoti Lietuvos – kaip patrauklios turizmui valstybės – įvaizdį;
- ▶ inicijuoti projektus, kurie gerintų Lietuvos turizmo objektų pasiekiamumą, didintų kultūros, komunikacijos, sveikatinimo, kitų paslaugų ir pramogų pasiūlą;
- ▶ skatinti ir visokeriopai remti dviračių ir vandens turizmo viešosios infrastruktūros plėtrą, didinti informacijos sklaidą.

TURIZMAS

Trumpalaikiai tikslai – sukurti geros kokybės kultūrinio, aktyvaus poilsio, sveikatingumo, kaimo turizmo infrastruktūrą ir paslaugas, sistemingai ugdyti žmoniškųjų išteklių gebėjimus, užtikrinti gamtos ir kultūros vertybių apsaugą ir **racionalų naudojimą**.

Pagrindiniai trumpalaikiai uždaviniai yra šie:

- ▶ plėtoti turizmo potencialą šalies regionuose ir turizmo centruose, veiksmingai naudojant valstybės, savivaldybių, ES, kitų tarptautinių fondų paramos lėšas;
- ▶ suderinti turizmo infrastruktūros plėtrą šalies teritorijoje, atsižvelgiant į rekreacinių išteklių potencialą ir regionų ekologinį talpumą;
- ▶ skleisti šalyje ir užsienyje informaciją apie Lietuvos poilsio ir turizmo galimybes, kaupti informaciją apie šalies gamtos ir kultūros vertybes.

Europos darnaus turizmo plėtros politika

***EUROPOS KOMISIJOS KOMUNIKATAS
"PGRINDINĖS EUROPINIO TURIZMO
DARNUMO KRYPTYS" 2003 m.***

"Basic orientations for the sustainability of European Tourism"

***EK KOMUNIKATAS „ATNAUJINTA ES TURIZMO
POLITIKA: TVIRTESNĖS PARTNERYSTĖS
EUROPOS TURIZMO SEKTORIUJE
LINK"2006 m.***

**A renewed tourism EU policy: towards a stronger partnership for
European Tourism**

**Agenda for a sustainable and competitive European Tourism,
2007 m.**

Darnesnio Europos turizmo tikslai

Ekonominė gerovė

- a. Užtikrinti turizmo įmonių ir turizmo vietovių ilgalaikį konkurencingumą, gyvybingumą ir gerovę;
- b. Suteikti kokybiško darbo galimybes, pasiūlant sąžiningą atlygį ir sąlygas visiems darbuotojams bei išvengiant visų diskriminacijos formų.

Socialinė lygybė ir sanglauda

- a. Gerinti vietinių bendruomenių gyvenimo kokybę per turizmą ir įtraukti jas į turizmo planavimą ir valdymą.
- b. Suteikti saugią, malonią ir teikiančią daug pasitenkinimo patirtį visiems lankytojams, nediskriminuojant jų lyties, rasės, religijos, negalios ar kitų dalykų atžvilgiu.

Aplinkos ir kultūros apsauga

- a. Sumažinti iki minimumo turizmo veiklos lemiamą pasaulinės ir vietinės aplinkos taršą ir bloginimą bei menkų išteklių eikvojimą.
- b. Išlaikyti ir stiprinti kultūrinį turtingumą ir biologinę įvairovę bei prisidėti prie jų vertinimo ir apsaugos.

Darnesnio Europos turizmo uždaviniai

- 1. Paklausos sezoniškumo mažinimas;**
- 2. Dėmesio atkreipimas į turizmo transporto poveikį;**
- 3. Darbo vietų turizmo sektoriuje gerinimas;**
- 4. Bendruomenės gerovės ir gyvenimo kokybės užtikrinimas bei gerinimas, susidūrus su pokyčiais;**

Darnesnio Europos turizmo uždaviniai

5. Išteklių naudojimo ir atliekų gamybos sumažinimas;
6. Gamtos ir kultūros paveldo apsauga ir įvertinimas;
7. Užtikrinimas, kad atostogos būtų prieinamos visiems;
8. Turizmo kaip pasaulinės darnios plėtros priemonės naudojimas.

ĮGYVENDINIMAS

per procesus, skirtus skatinti:

- ▶ **Darniojo turizmo vietoves** (strategijos ir veiksmų plano sukūrimas);
- ▶ **Darniuosius verslus** ir
- ▶ **Atsakingus turistus.**

Turizmo vietovė

Turizmo vieta(ovė) – lankytojams patinkanti vieta, kuri apima apgyvendinimą, pramogas ir aptarnavimo paslaugas. Ją galima apibrėžti pagal fizines, temines ar administracines ribas, ir ji apima išskirtinių įvaizdžių ir savybių rinkinį, kuris jai suteikia savitą identitetą.

Turizmo vietovės turėtų būti tokios vietos, su kuriomis turizmo suinteresuotosios šalys būtų natūraliai susijusios ir kuriose jos galėtų kartu dirbti. Paprastai tokia turizmo vietovė gali būti **miestas, pajūrio arba kalnų kurortas arba didelė kaimo vietovė, turinti nusistovėjusi identitetą.**

Darnieji verslai

Svarbios ir tinkamos paramos verslui priemonės:

- ▶ Palankaus verslo klimato sukūrimas,
- ▶ Saugių ir patikimų turizmo vietovių pateikimas,
- ▶ Kokybės standartų nustatymas ir propagavimas,
- ▶ Nereikalingos biurokratijos sumažinimas iki minimumo,
- ▶ Profesinių įgūdžių įgijimo organizavimas,
- ▶ Pagalba patekti į rinką.

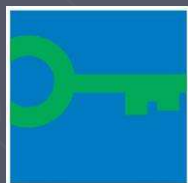
Kokybės standartai

savanoriškos priemonės:

aplinkosaugos vadybos sistemos ISO 14001 ir EMAS (angl. *Ecomanagement and audit scheme*) bei paslaugų aplinkosauginis ženklimas (angl. *ecolabelling*).

Danijos „Žaliasis raktas“:

„Reval Inn Vilnius“,
„Reval Inn Klaipėda“,
„Reval Hotel Lietuva“

Marijonos Striaukienės kaimo turizmo sodyba „Pas Tėvukus“ (Plungės rajonas)

Antano Gedvilo kaimo turizmo sodyba (Trakų rajonas)

Romos Zalensienės kaimo turizmo sodyba „Zalensų sodyba“ (Kauno rajonas)

Albinos Pruskienės kaimo turizmo sodyba (Lazdijų rajonas)

“ES GĖLĖ”

“ES gėlė” taikoma turistų apgyvendinimo viešbučiuose ir stovyklaviečių paslaugoms

(Europos ekoženkinimo taryba)

„ES gėlės“ aplinkosauginis sertifikatas: **37 privalomi atitikties kriterijai + 47 papildomi kriterijai**. Bendra visų kriterijų suma privalo siekti 77 balus (t.t. papildomų kriterijų suma turi sudaryti mažiausiai 16,5 balo). Už papildomas įmonės teikiamas paslaugas (maitinimą, sportinio inventoriaus atsiradimą, žaliają zoną ir kt.) skiriamas vienas privalomas balas.

„Žaliojo rakto“ ir „ES-gėlės“ sertifikatų skirtumai

Pagrindiniai :

- ▶ **Galiojimo laikas** („ES gėlė“ - 2-3 metams, o „Žaliojo rakto“ 1 metai).
- ▶ **Paslaugų sritis** : „ES-gėlė“ - viešbučiams bei stovyklavietėms, o „Žaliojo rakto“ gali būti teikiamas platesnei paslaugų sričiai.
- ▶ **Reikalavimų lankstumas**: „ES-gėlės“ reikalavimai yra grindžiami visoms šalims vienodais Europos Sąjungos teisės aktais patvirtintais reikalavimais, o apie 20 proc. „Žaliojo rakto“ programos kriterijų gali būti pakeičiami, pritaikant juos nacionaliniams reikalavimams..
- ▶ **Taikymas**: „ES gėlė“ – ES valstybės narės bei Europos ekonominės erdvės šalys, o „Žaliojo rakto“ apima platesnį valstybių ratą.
- ▶ **Prasmė**: „ES-gėlės“ sertifikatas parodo, jog teikiamos paslaugos atitinka svarbiausius **ekologinės kokybės** reikalavimus, o „Žaliojo rakto“ yra naudojamas daugiau kaip **aplinkosauginės veiklos ženklavimas**..

“Mėlynoji vėliava”

2009 m. vasaros sezonui Mėlynąją vėliavą turėjo (Lietuvos žaliųjų judėjimas):

Nidos paplūdimys (Neringos m. savivaldybė)

Juodkrantės paplūdimys (Neringos m. savivaldybė)

Botanikos parko paplūdimys (Palangos m. savivaldybė)

I - osios Melnragės paplūdimys (Klaipėdos m. savivaldybė)

II - osios Melnragės paplūdimys (Klaipėdos m. savivaldybė)

Mėlynoji vėliava yra pripažintas paplūdimio/prieplaukos kokybės ženklas ir gera reklama, norint pritraukti turistus, ypač iš užsienio šalių.

TURIZMO BENDROVĖS

- ▶ Aktyvus dalyvavimas vietinių turizmo vietovių valdymo struktūrose ir veikloje;
- ▶ Atsižvelgimas į aplinkosauginius ir socialinius veiksnius, priimant sprendimus dėl investicijų ir kainų nustatymo;
- ▶ Užtikrinimas, kad visi darbuotojai būtų susipažinę su darnos klausimais;
- ▶ Darnos veiksmų taikymas, peržiūrint tiekimo grandines ir viešųjų pirkimų veiklą, įskaitant keliavimą;
- ▶ Aktualios informacijos ir pagalbos turistams teikimas, kad jie galėtų darniai keliauti;
- ▶ Dalyvavimas savanoriškose schemose, skirtose gamtos ir kultūros paveldui išsaugoti bei pagalbai vietos bendruomenėms suteikti. ***

ATSAKINGI TURISTAI

Atsakingas turistų elgesys *aplinkos* ir vietos bendruomenių atžvilgiu yra ypač svarbus turizmo poveikiui.

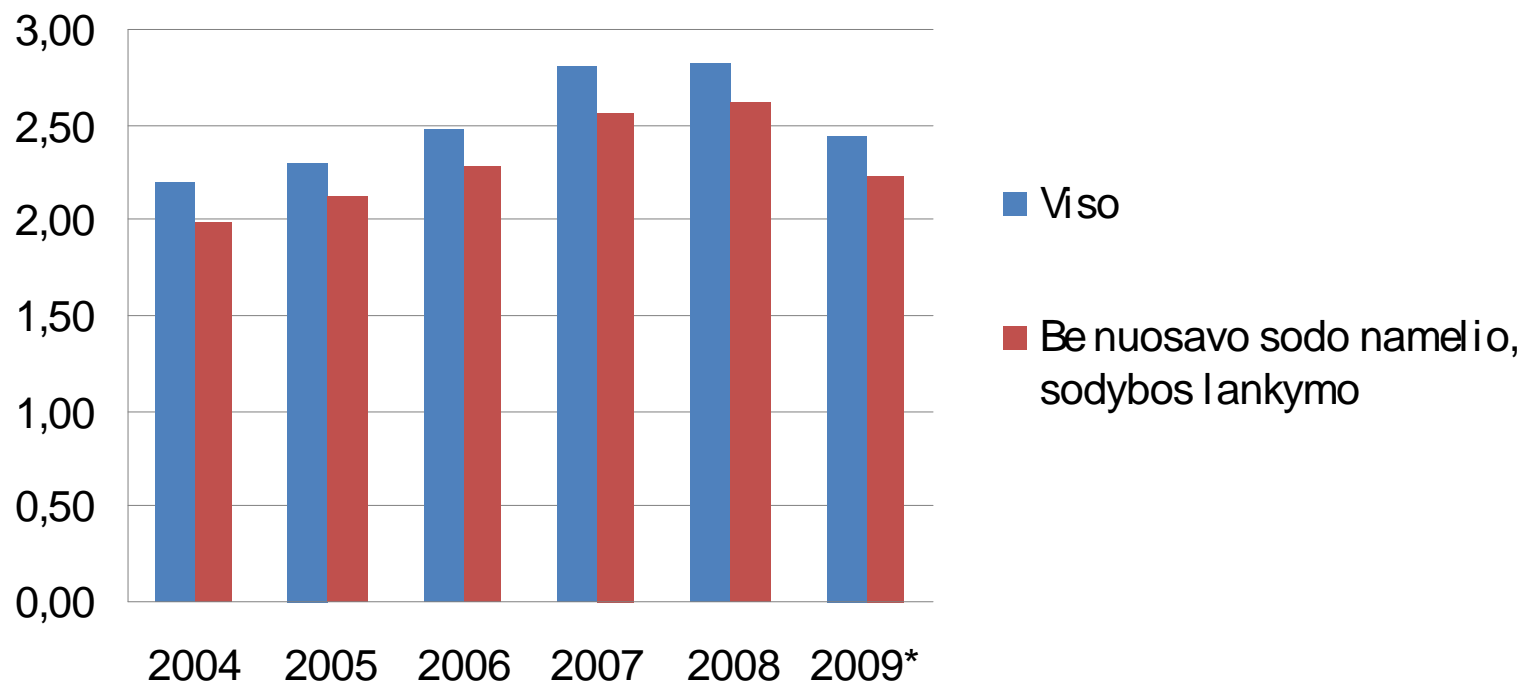
Poveikį gali turėti tiek **pačių turistų elgsena**, tiek jų kelionių operatorių ir įmonių, kurios taiko gerą praktiką, pasirinkimas

ATSAKINGI TURISTAI

- ▶ Darnesnio transporto ir apgyvendinimo alternatyvų pasirinkimas;
- ▶ Atostogų paskirstymo per visus metus modelio sklaida;
- ▶ Mažesnio elektros energijos ir vandens kiekio suvartojimas tikslinėje jų kelionės vietoje;
- ▶ Panaudotų medžiagų mažinimas ir jų perdirbimas, nepaliekant atliekų;
- ▶ Įsikišimo, pavyzdžiui, keliant triukšmą, mažinimas;
- ▶ **Informacijos rinkimas, siekiant pagerinti supratimą apie aplankytas turizmo vietas;**
- ▶ **Atsižvelgimas į gamtą, kultūrą ir priimančiųjų bendruomenių vertybes bei tradicijas;**
- ▶ Vietinės ekonomikos rėmimas, įskaitant vietinės produkcijos pirkimą;
- ▶ Prisdėjimas prie gamtos ir kultūros paveldo apsaugai skirtų projektų

VIETINIŲ TURISTŲ KELIONIŲ SKAIČIUS

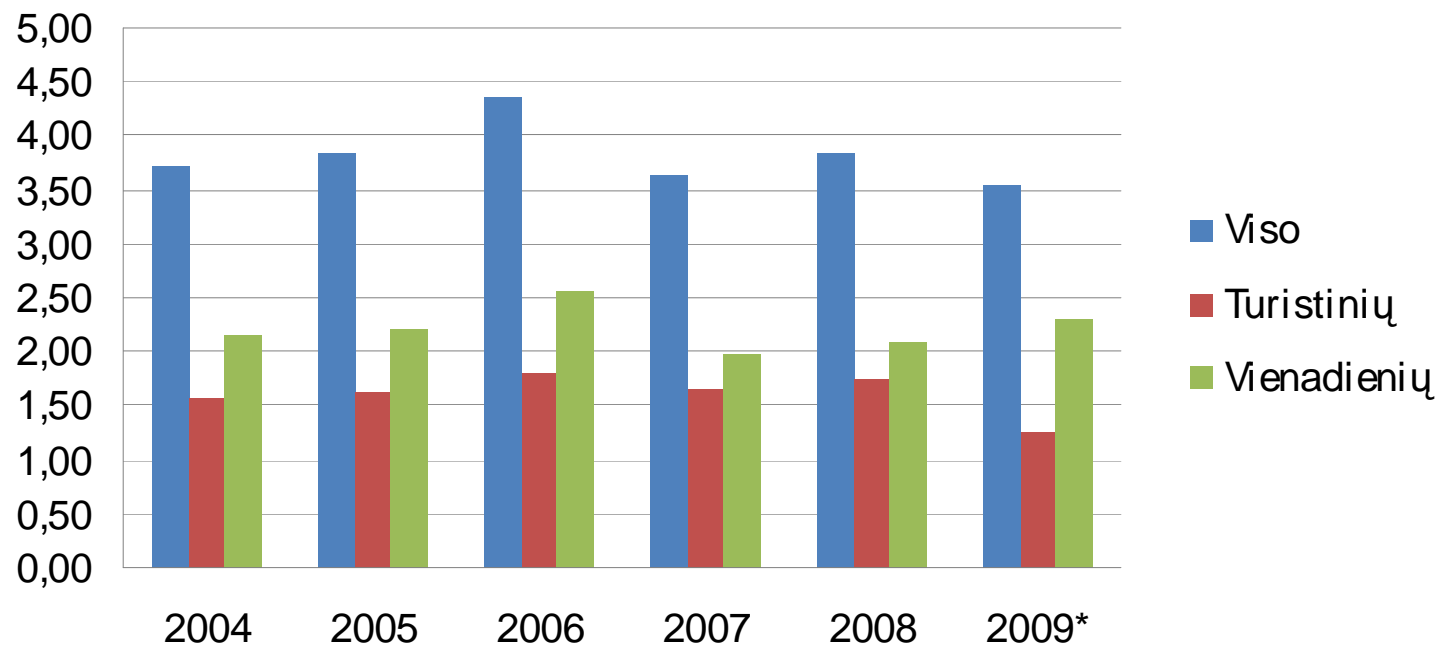
Vietinio turizmo turistinių kelionių skaičius, '000 000

Šaltinis – Statistikos departamentas

LIETUVIŲ KELIONIŲ Į UŽSIENĮ SKAIČIUS

Išvykstantojo turizmo kelionių skaičius, '000 000

Šaltinis – Statistikos departamentas

Darnios turizmo strategijos įgyvendinimo institucijos

Europos Komisija

Valstybių narių vyriausybės

Vietinės valdžios institucijos/Turizmo vietovių valdymo
organizacijos

Švietimo ir tyrimo institucijos;

Profsajungos;

Vartotojų asociacijos;

Nevyriausybinės organizacijos;

Tarptautinės institucijos

Turizmo verslas

Turistai

NACIONALINĖ DARNAUS VYSTYMOSI STRATEGIJA - PRIEMONĖS

Kraštovaizdžio ir biologinė įvairovė:

Organizuoti valstybiniuose parkuose pažintinio turizmo (pėsčiųjų, dviračių, vandens, automobilių, žirginio ir kitokio) takų ir trasų įrengimą, sukurti pažintinio turizmo takų sistemą, organizuoti ekologinio švietimo kampanijas (AM)

Papildyti atnaujinamas bendrojo lavinimo vidurinio ugdymo bendrąsias programas kompetencijos apie gamtos ir kultūros vertybių apsaugą, tvarkymą ir racionalų naudojimą ugdymu, rekomenduoti tai įtraukti į kuriama studijų programų turinį, neformaliojo suaugusiųjų švietimo ugdymo modulius (SMM)

Organizuoti ekologinio švietimo seminarus, pažintinius žygius saugomose teritorijose (sav., AM, SMM)

NACIONALINĖ DARNAUS VYSTYMOŠI STRATEGIJA - PRIEMONĖS

Švietimas ir mokslas:

Uždavinys - Skleisti darnaus vystymosi idėjas visais švietimo lygmenimis:

Vykdyti mokslinius ugdymo turinio ir metodikos tyrimus, švietimo orientavimo į darnų vystymąsi stebėseną (ŠMM);

Inicijuoti ir plėtoti nacionalinį darnaus vystymosi švietimo kompetencijos tinklą (ŠMM)

NACIONALINĖ DARNAUS VYSTYMOSI STRATEGIJA - PRIEMONĖS

Tausojantis vartojimas:

žalieji pirkimai

ekologiški produktai

AČIŪ UŽ DĒMESĪ

